

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา เรื่อง แนวทางการส่งเสริมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของเทศบาลตำบลมหาราช อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อศึกษาบริบทของเทศบาลตำบลมหาราช และสภาพการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันโรคไข้เลือดออกของเทศบาลตำบลมหาราช โดยศึกษาสภาพการดำเนินงานเกี่ยวกับการป้องกันโรคไข้เลือดออก และร่วมเสนอแนวทางการส่งเสริมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลมหาราช กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เจ้าหน้าที่สาธารณสุขโรงพยาบาลมหาราช เจ้าหน้าที่สาธารณสุขสำนักงานสาธารณสุขอำเภอมหาราช เจ้าหน้าที่สาธารณสุขสถานีอนามัยตำบลมหาราช จำนวน 37 คน ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลมหาราช อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 95 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประกอบด้วยแบบสอบถาม ทั้งหมด 2 ชุด ใช้สถิติเชิงพรรณนาข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หลังจากที่ได้ทำการศึกษาเรื่องดังกล่าวสามารถสรุปผลของการศึกษาตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

สรุปผล

1. เพื่อศึกษาบริบทของเทศบาลตำบลมหาราช และสภาพการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันโรคไข้เลือดออกของเทศบาลตำบลมหาราช อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

เทศบาลตำบลมหาราช ตั้งอยู่ที่ตำบลหัวไผ่ อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยได้ยกฐานะจากสุขาภิบาลมหาราช ขึ้นเป็นเทศบาลตำบลมหาราช เมื่อปี พ.ศ. 2542

ในส่วนของสภาพการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันโรคไข้เลือดออกนั้น การควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกในเขตเทศบาลตำบลมหาราชนั้น มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงาน ประกอบด้วย กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลมหาราช อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ให้การสนับสนุน งานงบประมาณ และการสนับสนุน ส่งเสริมทางวัสดุที่ใช้ในการควบคุม ป้องกันและกำจัดลูกน้ำยุงลาย เพื่อให้การป้องกันโรคไข้เลือดออกเป็นไปด้วยความเรียบร้อย โรงพยาบาลมหาราช สำนักงานสาธารณสุขอำเภอมหาราช สถานีอนามัยตำบลมหาราชมีหน้าที่โดยตรงในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก โดยให้สุขศึกษาแก่ประชาชน และการ

ควบคุมลูกน้ำยุงลาย โดยการหยอดทรายอะเบททุก 3 เดือน ดำรวจลูกน้ำยุงลายโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและอาสาสมัครสาธารณสุข ทุกวันศุกร์ สุ่มตรวจลูกน้ำยุงลายและแจกทรายอะเบททุก 3 เดือน

โดยหน่วยงานที่กล่าวมาจะทำงานเป็นทีม เรียกว่า ทีมเฝ้าระวังสอบสวนเคลื่อนที่เร็ว หรือ SRRT (Surveillance and Rapid Response Team) เป็นหน่วยเคลื่อนที่เร็วในการควบคุมโรคโรคระบาดต่าง ๆ เช่น โรคไข้เลือดออก โรคไข้หวัดนก โรคไข้มาลาเรีย โรควัณโรค โรคเรื้อน โรคเท้าช้าง โรคตับอักเสบ โรคอุจจาระร่วง โรคไข้สมองอักเสบ โรคไอกรน โรคตาแดง เป็นต้น ในกรณีเมื่อเกิดโรคไข้เลือดออกขึ้นในเขตเทศบาลตำบลมหาสาร เจ้าหน้าสาธารณสุขจะแจ้งมายังกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลมหาสาร เพื่อออกพ่นสารเคมีกำจัดยุงตัวเต็มวัย และลูกน้ำ ในบ้านที่เกิดโรค ภายใน 24 ชั่วโมง และหลังจากนั้นอีก 1 สัปดาห์ จะพ่นสารเคมีซ้ำอีกครั้งในบ้านที่เกิดโรค

กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลมหาสาร มีหน้าที่หลักคือดูแลด้านงบประมาณที่ได้รับการถ่ายโอนจาก กระทรวงสาธารณสุข ในเรื่องการจัดทำโครงการ ด้านสุขภาพ ส่วนด้านการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก เทศบาลตำบลมหาสาร เป็นผู้ให้การสนับสนุนงบประมาณในการป้องกันและควบคุมโรค ได้แก่ สารเคมีที่ใช้ในการพ่นหมอกควัน น้ำมันเชื้อเพลิงที่ใช้กับเครื่องพ่นหมอกควัน อุปกรณ์ในการพ่นหมอกควัน ทรายอะเบท รวมทั้งบุคลากรในการออกพ่นหมอกควัน โดยมีการประสานกับทางฝ่ายเวชปฏิบัติครอบครัว เมื่อมีการเกิดโรคไข้เลือดออกในชุมชน ซึ่งจะดำเนินการภายใน 24 ชั่วโมง

โรงพยาบาลมหาสาร อำเภอมหาสาร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จะเป็นแกนหลักในด้านวิชาการ โปรแกรมการให้ความรู้ อสม. การแจ้งนโยบายสาธารณสุขที่สำคัญการพัฒนาและการจัดการด้านสุขภาพในชุมชน โดยประสานงานกับสาธารณสุขอำเภอมหาสาร สถานีอนามัยตำบลมหาสาร เรื่องการจัดทำแผนประจำปีเพื่อพัฒนาสุขภาพประชาชนร่วมกัน สำหรับงานนโยบายด้านสาธารณสุขที่นอกเหนือจากแผนของกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลมหาสาร ทางโรงพยาบาลจะทำแผนรองรับในกรณีที่ส่วนของเทศบาลยังไม่มีและเป็นนโยบายสำคัญ และปัญหาที่สำคัญในพื้นที่ ส่วนการจัดทำแผนประชุมประจำเดือนของ อสม. เจ้าหน้าที่สาธารณสุขโรงพยาบาลมหาสาร จะเป็นผู้กำหนดแผน (ทุกวันที่ 15 ของเดือนจะเลื่อนกรณีตรงวันหยุดราชการ) มีการจัดประชุมที่ห้องประชุมของโรงพยาบาลมหาสาร โดยกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลมหาสาร จะเข้าร่วมประชุมเป็นครั้งคราว เพื่อประสานงานที่เร่งด่วนและแผนพัฒนาสาธารณสุขในพื้นที่

ในกรณีเมื่อเกิดโรคไข้เลือดออกขึ้นในเขตเทศบาลตำบลหาราช เจ้าหน้าที่สาธารณสุข จะแจ้งมายังกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลหาราช เพื่อออกพ่นสารเคมีกำจัดยุงตัว เต็มวัย และลูกน้ำ ในบ้านที่เกิดโรค ภายใน 24 ชั่วโมง และหลังจากนั้นอีก 1 สัปดาห์จะพ่นสารเคมี ซ้ำอีกครั้งในบ้านที่เกิดโรค

สถานการณ์โรคไข้เลือดออกในเขตเทศบาลตำบลหาราชที่ผ่านมา สามารถควบคุม ได้ อดี อย่างไรก็ดี จากความร่วมมือของประชาชน อาสาสมัครสาธารณสุข องค์กรท้องถิ่นในเขตอำเภอ หาราช ได้ร่วมกันดำเนินการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออก ด้วยดีตลอดมา โดยในปี 2550 นั้น อำเภอหาราชได้รับรางวัล การประกวดหมู่บ้านปลอดลูกน้ำยุงลายระดับจังหวัด

2. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานเกี่ยวกับการป้องกันโรคไข้เลือดออก ในเขตเทศบาล ตำบลหาราช อำเภอหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2.1 ผู้มีส่วนรับผิดชอบในการป้องกันโรคไข้เลือดออก

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรวมของงานแต่ละด้านเกี่ยวกับสภาพการป้องกันโรค ไข้เลือดออกของผู้มีส่วนรับผิดชอบ จำนวน 37 คน พบว่า งานด้านการวางแผนมีค่าเฉลี่ยรวมสูง ที่สุด และงานด้านการปรับปรุงมีค่าเฉลี่ยรวมน้อยที่สุด

ด้านการวางแผน การสำรวจลูกน้ำยุงลายในพื้นที่รับผิดชอบปฏิบัติเป็นประจำ มาก ที่สุด

ด้านการปฏิบัติ ทุกประเด็นมีระดับการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปฏิบัติเป็นประจำ และ พบว่า มีเพียง 4 ประเด็นที่มีระดับการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปฏิบัติเป็นบางครั้ง คือ การจัดหาพันธุ์ปลา หางนกยูงเพื่อสนับสนุนแก่ชุมชนและรณรงค์ให้ประชาชนใส่ปลาหางนกยูงในภาชนะเก็บน้ำใน ห้องน้ำ ห้องส้วม การรณรงค์ให้ประชาชนใช้น้ำส้มสายชูหรือผงซักฟอกในจานรองขาตู้กับข้าวเพื่อ ป้องกันการเพาะพันธุ์ของยุงลาย การรณรงค์ให้ประชาชนใช้สำลีหรือกระดาษปิดรูตรงปากแจกัน ดอกไม้ เพื่อป้องกันการเพาะพันธุ์ของยุงลาย และการรณรงค์ให้ประชาชนใช้สเปรย์ฉีดกำจัดยุงและ ยากันยุงชนิดขดเพื่อทำลายยุง

ด้านการตรวจสอบ การติดตามเยี่ยมประชาชนเพื่อให้คำแนะนำเกี่ยวกับการ ป้องกันโรคไข้เลือดออก ระดับการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปฏิบัติเป็นประจำ

ด้านการปรับปรุง ทุกข้อมีระดับการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปฏิบัติเป็นประจำ ยกเว้น หน่วยเคลื่อนที่เร็ว ส่งข่าวความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก ตลอด 24 ชั่วโมง การปฏิบัติ อยู่ในเกณฑ์ปฏิบัติเป็นบางครั้ง

2.2 ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลมหาสาร

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรวมของงานแต่ละด้านเกี่ยวกับสภาพการป้องกันโรค ไข้เลือดออกของประชาชน จำนวน 95 คน พบว่า งานด้านการปรับปรุงมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และงานด้านการปฏิบัติมีค่าเฉลี่ยรวมน้อยที่สุด

ด้านการวางแผน ทุกประเด็นมีระดับการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปฏิบัติเป็นประจำ โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การสำรวจลูกน้ำยุงลายในพื้นที่รับผิดชอบ

ด้านการปฏิบัติเกือบทุกประเด็นมีระดับการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปฏิบัติเป็นประจำ มีเพียง 2 ประเด็นที่มีระดับการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปฏิบัติเป็นบางครั้ง คือ เลี้ยงปลาหางนกยูงในภาชนะเก็บน้ำในห้องน้ำ ห้องส้วม และใช้สาลีหรือกระดาษ ปิดรูตรงปากแจกันดอกไม้เพื่อป้องกันการเพาะพันธุ์ของยุงลาย

ด้านการตรวจสอบ ประเด็นต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาติดตามเยี่ยมเยือน และให้คำแนะนำเกี่ยวกับการป้องกันโรค ไข้เลือดออกอย่างสม่ำเสมอ ระดับการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปฏิบัติเป็นประจำ

ด้านการปรับปรุง ทุกประเด็นมีระดับการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปฏิบัติเป็นประจำ โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ต้องการสนับสนุนวัสดุที่ใช้ในการป้องกัน และกำจัดลูกน้ำยุงลายตลอดทั้งปี

3. เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมการป้องกันโรค ไข้เลือดออกของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลมหาสาร อำเภอมหาสาร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3.1 ผู้มีส่วนรับผิดชอบในการป้องกันโรค ไข้เลือดออก

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรวมของงานแต่ละด้านเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการป้องกันโรค ไข้เลือดออกของผู้มีส่วนรับผิดชอบ จำนวน 37 คน พบว่า งานด้านการวางแผนมีค่าเฉลี่ยรวมสูงสุด และงานด้านการปรับปรุงมีค่าเฉลี่ยรวมน้อยที่สุด

ด้านการวางแผน ทุกประเด็นมีระดับการส่งเสริมอยู่ในเกณฑ์มากเกือบทุกข้อ ยกเว้นประเด็นจัดหาปลากินลูกน้ำยุงลาย ระดับการส่งเสริมปานกลาง

ด้านการปฏิบัติ ทุกประเด็นมีระดับการส่งเสริมอยู่ในเกณฑ์มาก ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ประเด็นจัดกิจกรรมอย่างหลากหลายในการรณรงค์ป้องกันยุงลาย

ด้านการตรวจสอบ ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ประเมินผลการควบคุมโรค ไข้เลือดออก ระดับการส่งเสริมมาก

ด้านการปรับปรุง ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สรุปผลหาแนวทางแก้ไขจากปัญหาโรค ไข้เลือดออกที่เกิดขึ้น

3.2 ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลมหาสาร

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรวมของงานแต่ละด้านเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน จำนวน 95 คน พบว่า งานด้านการวางแผนมีค่าเฉลี่ยรวมสูงที่สุด และงานด้านการตรวจมีค่าเฉลี่ยรวมน้อยที่สุด

ด้านการวางแผน เกือบทุกประเด็นมีระดับการส่งเสริมอยู่ในเกณฑ์มาก ยกเว้นประเด็นจัดหาปลากินลูกน้ำยุงลาย ระดับการส่งเสริมปานกลาง

ด้านการปฏิบัติ ทุกประเด็นมีระดับการส่งเสริมอยู่ในเกณฑ์มาก ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ จัดทำคู่มือแนวทางปฏิบัติงานในการดูแลรักษาผู้ป่วยโรคไข้เลือดออก

ด้านการตรวจสอบ ทุกประเด็นมีระดับการส่งเสริมอยู่ในเกณฑ์มาก ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ประเมินผลการควบคุมโรคไข้เลือดออก

ด้านการปรับปรุง ทุกประเด็นมีระดับการส่งเสริมอยู่ในเกณฑ์มาก ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ จัดประชุมให้มีการเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออก

4. แนวทางการส่งเสริมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของเทศบาลตำบลมหาสาร อำเภอมหาสาร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ สร้างและพัฒนาองค์ความรู้ เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมการป้องกันโรคไข้เลือดออก

กลยุทธ์ที่ 1 การสร้างองค์ความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออกให้ชุมชนเพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก

กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาระบบการมีส่วนร่วมและเครือข่ายในการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก

กลยุทธ์ที่ 3 นิเทศติดตามอย่างเป็นระบบ

กลยุทธ์ที่ 4 สร้างแนวทางแก้ไขปัญหาโรคไข้เลือดออกอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของเทศบาลตำบลมหาสาร อำเภอมหาสาร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีข้อค้นพบที่สำคัญมาอภิปรายผลของการศึกษาตามประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. บริบทของเทศบาลตำบลมหาสาร และสภาพการณ์ที่เกี่ยวกับการป้องกันโรคไข้เลือดออกของเทศบาลตำบลมหาสาร อำเภอมหาสาร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งโรงพยาบาลมหาสาร อำเภอมหาสาร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จะเป็นแกนหลักในด้านวิชาการ โปรแกรมการ

ให้ความรู้แก่อาสาสมัครสาธารณสุข การเงินนโยบายสาธารณสุขที่สำคัญการพัฒนาและการจัดการด้านสุขภาพในชุมชน โดยประสานงานกับสาธารณสุขอำเภอมหาราช สถานีอนามัยตำบลมหาราช เรื่องการจัดทำแผนประจำปีเพื่อพัฒนาสุขภาพประชาชนร่วมกัน สำหรับงานนโยบายด้านสาธารณสุขที่นอกเหนือจากแผนของกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลมหาราช ทางโรงพยาบาลจะทำแผนรองรับในกรณีที่ส่วนของเทศบาลยังไม่มีและเป็นนโยบายสำคัญ และปัญหาที่สำคัญในพื้นที่ ส่วนการจัดทำแผนประชุมประจำปีเดือนของ อสม. เจ้าหน้าที่สาธารณสุขโรงพยาบาลมหาราช จะเป็นผู้กำหนดแผน (ทุกวันที่ 15 ของเดือนจะเลื่อนกรณีตรงวันหยุดราชการ) มีการจัดประชุมที่ห้องประชุมของโรงพยาบาลมหาราช โดยกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลมหาราช จะเข้าร่วมประชุมเป็นครั้งคราว เพื่อประสานงานที่เร่งด่วนและแผนพัฒนาสาธารณสุขในพื้นที่ ดังนั้น แสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมกันระหว่างภาครัฐและประชาชนมีความสำคัญอย่างมากในการดำเนินการจัดการโรคไข้เลือดออก โดยการที่จะแก้ไขและป้องกันโรคไข้เลือดออกนั้น ทั้งโรงพยาบาล อสม. และเทศบาลตำบลมหาราชจะต้องร่วมมือกันวางแผนและดำเนินการแก้ไขโรคไข้เลือดออกอย่างต่อเนื่องด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่จะต้องให้การสนับสนุนและประสานงานกัน ซึ่งจากการศึกษา พบว่า มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชรพันธ์ แน่ประโคน (2544 : บทคัดย่อ) โดยกล่าวว่า เจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นแบบอย่างที่ดี และได้รับการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในระดับปานกลาง แต่ยังได้รับการสนับสนุนพันธุ์ปลาหางนกยูงในระดับน้อย และพบว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนและร่วมมือกับชุมชนในระดับปานกลาง แนวทางการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน พบว่าประชาชนมีความต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาติดตามเยี่ยมเยียนและให้คำแนะนำในเรื่องการป้องกันโรคไข้เลือดออกมากที่สุด รองลงมา คือ ต้องการได้รับความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออก

2. สภาพการดำเนินงานเกี่ยวกับการป้องกันโรคไข้เลือดออก ในเขตเทศบาลตำบลมหาราช อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากการศึกษาสภาพการดำเนินงานเกี่ยวกับการป้องกันโรคไข้เลือดออกของผู้มีส่วนรับผิดชอบ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ คือ การให้ความรู้แก่ประชาชน เรื่องการเกิดโรคไข้เลือดออก การจัดหาทรายอะเบทเพื่อสนับสนุนแก่ชุมชนและณรงค์ให้ประชาชนใส่ทรายอะเบทในภาชนะเก็บกักน้ำใช้ การณรงค์ให้ประชาชน นอนในมุ้งหรือห้องนอนที่มีมุ้งลวดทุกครั้ง เพื่อป้องกันการถูกยุงกัด แสดงให้เห็นว่า ผู้มีส่วนรับผิดชอบเน้นการให้ความรู้แก่ประชาชน และการป้องกันโรคไข้เลือดออกเป็นพื้นฐานแก่ประชาชน เป็นวิธีการที่สะดวกและได้ผลที่ดีหากมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเป็นประจำ โดยคำนึงถึงชีวิตประจำวันของประชาชนที่จะต้องมิแหล่งกักเก็บน้ำที่มิดชิด เพื่อไม่ให้ยุงลายสามารถวางไข่ได้ รวมทั้งการ

ป้องกันตนเองของประชาชนในการนอนที่จะต้องใส่ใจกับการกางมุ้งหรือนอนในห้องที่มีมุ้งลวด เป็นการดูแลตนเองอย่างง่ายที่เหมาะสมกับชุมชน

การศึกษาสภาพการดำเนินงานเกี่ยวกับการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ คือ ท่านได้ทำการสำรวจลูกน้ำยุงลายในบ้าน แสดงให้เห็นว่าประชาชนที่อยู่ในเขตเทศบาลตำบลมหาสารฯ ใส่ใจในการสำรวจการแพร่พันธุ์ของยุงลาย ซึ่งเป็นวิธีการป้องกันการแพร่พันธุ์ยุงลายในเบื้องต้นที่ดี โดยจะสามารถลดปริมาณยุงลายและการเกิดไข้เลือดออกได้อีกวิธีหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมใจ ทองเฟื้อและคณะ (2547 : บทคัดย่อ) การควบคุมโรคในพื้นที่ที่ได้รับการสนับสนุนจาก สถานีอนามัย อบต. และ อสม. ส่วนในพื้นที่ไม่เกิดโรคมีการกำจัดทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายอยู่เสมอ โดย อสม. นำทรายกำจัดลูกน้ำมาแจกให้ ซึ่งทุกบ้านเข้าใจและให้ความร่วมมือมาโดยตลอด ตัวแทนของชุมชนร่วมดำเนินการด้านการป้องกันโรค ทุกบ้านต้องกำจัดและทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายในบ้านของตนเอง

3. แนวทางการส่งเสริมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลมหาสารฯ อำเภอมหาสารฯ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการป้องกันโรคไข้เลือดออกในเขตเทศบาลตำบลมหาสารฯ โดยผู้มีส่วนรับผิดชอบในการป้องกันโรคไข้เลือดออก สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ ประสานกับโรงเรียนในการทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายภายในบริเวณโรงเรียน แสดงให้เห็นว่า ผู้มีส่วนรับผิดชอบมุ่งที่จะป้องกันโรคไข้เลือดออกในโรงเรียน เนื่องจากโรงเรียนเป็นสถานที่ส่วนรวมที่มีเด็กอาศัยอยู่มากและภูมิทัศน์ทางอากาศจะน้อยกว่าผู้ใหญ่ รวมทั้งถ้ามีการแพร่เชื้อโรคไข้เลือดออกในโรงเรียนอาจมีผู้ป่วยมากกว่าหนึ่งคน ดังนั้นผู้มีส่วนรับผิดชอบจึงมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการป้องกันโรคไข้เลือดออกในโรงเรียนมากกว่าแหล่งอื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมใจ ทองเฟื้อ และคณะ (2547 : บทคัดย่อ) พฤติกรรมที่ส่งผลให้เกิดโรคในหมู่บ้านที่เกิดโรคสูง เกิดจากการที่ผู้ป่วยกลุ่มเด็กวัยเรียนชอบอาศัยอยู่ในบ้านเรือนในช่วงกลางวันตอนบ่ายถึงเย็นเมื่อกลับมาจากโรงเรียนในห้องที่ปิดอากาศไม่ถ่ายเทไม่ได้ป้องกันยุงลายกัด ซึ่งในบ้านมียุงลาย และลูกน้ำยุงลายในส่วนของแนวทางการส่งเสริมการป้องกันโรคไข้เลือดออกในเขตเทศบาลตำบลมหาสารฯ โดยประชาชนสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ คือ จัดตั้งหอกระจายข่าว เสียงตามสาย แสดงให้เห็นว่าในมุมมองของประชาชนนั้นทำให้รู้ว่าชุมชนควรมีหอกระจายข่าวที่มีประสิทธิภาพ เพื่อใช้ในการสื่อสารแจ้งข่าวสารให้แก่ประชาชนทราบอย่างทั่วถึง เป็นวิธีการเบื้องต้นที่ประชาชนตระหนักว่าจะสามารถเข้าถึงประชาชนได้มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทรงวุฒิ กระจ่างเฝ้า (2547 : บทคัดย่อ) โดยพบว่า การทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลาย สามารถลดการเกิดโรคไข้เลือดออกได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งนี้

การศึกษาครั้งนี้ทำให้ทราบถึงแนวทางการป้องกันโรคไข้เลือดออกในเขตเทศบาลตำบลมหาสาร สำหรับผู้มีส่วนรับผิดชอบในการป้องกันโรคไข้เลือดออก ผู้วิจัยขอเสนอแนะแนวทางที่จะก่อให้เกิดกระบวนการป้องกันโรคไข้เลือดออกที่มีประสิทธิภาพต่อไป

1. ในการจัดกิจกรรมป้องกันโรคไข้เลือดออก เทศบาลตำบลมหาสาร โรงพยาบาลมหาสาร สำนักงานสาธารณสุขอำเภอมหาสาร และสถานีอนามัยตำบลมหาสาร ควรคำนึงถึงความสะดวก คือ ไม่ก่อให้เกิดความยุ่งยากในชีวิตประจำวันของประชาชน

2. การจัดระบบข้อมูลข่าวสารในเรื่องโรคไข้เลือดออกเพื่อเผยแพร่สู่ประชาชน เทศบาลตำบลมหาสาร โรงพยาบาลมหาสาร สำนักงานสาธารณสุขอำเภอมหาสาร และสถานีอนามัยตำบลมหาสาร ควรจัดข้อมูลข่าวสารให้ครอบคลุมทุกด้าน คำนึงถึงการรับข้อมูลข่าวสารของประชาชน ต้องครอบคลุมต่อเนื่อง และควรเป็นสื่อที่ประชาชนนิยม เช่น สื่อจากสิ่งพิมพ์ การกระจายเสียง

3. เจ้าหน้าที่สาธารณสุขควรณรงค์ให้ประชาชนรู้วิธีการป้องกันการเพาะพันธุ์ยุงลายอย่างสม่ำเสมอ และติดตามการให้ความรู้แก่ประชาชนเชิงรุกในทุกหลังคาเรือนอย่างต่อเนื่อง ทั้งควรชักจูงให้ประชาชนดำเนินการพึ่งพาตนเองในแก้ไขปัญหาโรคไข้เลือดออกมากขึ้น โดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและ อสม.จะต้องดูแลให้คำปรึกษาแก่ชุมชน

4. เทศบาลตำบลมหาสารควรสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์แก่ชุมชนที่จำเป็นให้ครบ รวมทั้งการส่งเสริมให้ประชาชนเลี้ยงพันธุ์ปลาหางนกยูง

5. การดำเนินการป้องกันโรคไข้เลือดออก เทศบาลตำบลมหาสาร โรงพยาบาลมหาสาร สำนักงานสาธารณสุขอำเภอมหาสาร และสถานีอนามัยตำบลมหาสารควรจัดกิจกรรมให้ครอบคลุมในทุกด้านและควรเน้นกิจกรรมที่ประชาชนมีความต้องการดำเนินการมาก่อน จากการศึกษาครั้งนี้ ประชาชนให้ความสำคัญกับการสำรวจลูกน้ำยุงลาย และการกระจายข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก ดังนั้นผู้มีส่วนรับผิดชอบจึงควรดำเนินการทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายและแจ้งข่าวสารแก่ชุมชนอย่างต่อเนื่อง

แผนยุทธศาสตร์ที่จัดทำขึ้น สืบขามาจากกลุ่มตัวอย่างในเขตเทศบาลตำบลมหาสาร ซึ่งผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า เหมาะสมกับการทำงานในระดับชุมชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาแบบบูรณาการ และยั่งยืนในการประสานความร่วมมือในการทำงาน ทั้งจากเจ้าหน้าที่องค์กรภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน และความรู้โดยพื้นฐานของชุมชนเอง จึงควรนำไปใช้ในการปฏิบัติจริงในทุกพื้นที่ของอำเภอ และศึกษาผลเปรียบเทียบ ประสิทธิภาพของแผนยุทธศาสตร์ในแต่ละพื้นที่ เพื่อนำมาเป็นแนวทางหนึ่งในการดำเนินการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. แนวโน้มในอนาคต การพัฒนาประเทศจะเน้นบทบาทของชุมชนมากขึ้น ดังนั้น ควรมีการศึกษาถึงภาระหน้าที่และกิจกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกที่ใช้ชุมชนเป็นฐานในการปฏิบัติการเชิงคุณภาพ
2. ควรมีการศึกษารูปแบบความร่วมมือ ลักษณะของเครือข่ายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ในยุทธศาสตร์การป้องกันโรคไข้เลือดออก มากกว่าการรักษา
3. ควรมีการวิจัยเชิงประเมินผลจากการนำยุทธศาสตร์ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ด้านการวางแผนไปทดลองปฏิบัติจริง